

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 72/2022-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [redacted] a [redacted], zastúpených advokátom JUDr. Branislavom Bognerom, Vajanského 8, Trenčín, proti postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Co 135/2018 takto

rozhodol:

1. Postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Co 135/2018 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Sťažovateľom **priznáva** finančné zadost'učinenie každému v sume po **600 eur**, ktoré **je** im Krajský súd v Bratislave **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Krajský súd v Bratislave **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania v sume **493,10 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevychováje**.

Odôvodnenie:

I.

Skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľov

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 27. januára 2022 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov

podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Co 135/2018 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovatelia tiež navrhujú, aby ústavný súd prikázal krajskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov.

2. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 72/2022 zo 16. februára 2022 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľov v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti a pripojených príloh vyplýva, že v právnej veci sťažovateľov ako žalobcov o zaplatenie finančnej sumy 2 392 eur s príslušenstvom vydal Okresný súd Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v poradí druhý rozsudok č. k. 14 C 184/2012 z 3. mája 2017. Proti rozsudku okresného súdu podal žalovaný odvolanie, ktoré bolo doručené právnomu zástupcovi sťažovateľov 7. augusta 2017. Odvolanie a súdny spis boli predložené krajskému súdu 31. mája 2018.

4. Sťažovatelia podali 11. septembra 2019 sťažnosť na prietahy v napadnutom konaní podľa § 62 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“). Sťažnosť podľa zákona o súdoch vyhodnotil predseda krajského súdu ako dôvodnú a uviedol, že v napadnutom konaní zistil nečinnosť. Sťažovatelia následne podali 7. januára 2020 opätovnú sťažnosť na prietahy. Aj táto sťažnosť bola vyhodnotená predsedom krajského súdu ako dôvodná. V poradí tretiu sťažnosť na prietahy podali sťažovatelia 5. mája 2020. Na túto sťažnosť krajský súd „*žiadnym spôsobom nereagoval*“.

5. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľov sú namietané prietahy v napadnutom konaní vedenom pred krajským súdom od 31. mája 2018. Dĺžku napadnutého konania v trvaní „*viac ako 3 roky a 5 mesiacov*“ považujú sťažovatelia z dôvodu nečinnosti krajského súdu za neprimeranú. Sťažovatelia podali v danej veci 3 sťažnosti na prietahy predsedovi krajského súdu. Napriek tomu krajský súd vo veci odvolania nerozhodol a neprimerane dlhým konaním porušuje ich základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov.

6. Tento stav nečinnosti krajského súdu a pretrvávajúci stav právnej neistoty žiadajú sťažovatelia kompenzovať aj priznaním finančného zadosťučinenia v sume 2 000 eur každému z nich. V tejto súvislosti poukázali na skutočnosť, že od podania návrhu na začatie konania uplynulo už takmer 10 rokov. Sťažovatelia sa domáhajú ochrany základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov v poradí už druhou ústavnou sťažnosťou. Na základe prvej ústavnej sťažnosti rozhodol ústavný súd nálezom č. k. II. ÚS 238/2017 z 25. júla 2017 o porušení základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Co 566/2013 (keď rozhodoval o odvolaní proti prvému rozsudku okresného súdu, pozn.).

II.

Vyjadrenie krajského súdu

7. V podaní doručenom ústavnému súdu 28. marca 2022 predseda krajského súdu poukázal na vyjadrenie predsedníčky senátu, s ktorým sa v plnom rozsahu stotožnil. Predsedníčka senátu uviedla, že predmetná vec bola krajskému súdu predložená 31. mája 2018. Pôvodná zákonná sudkyňa bola v období od 1. mája 2020 do 15. októbra 2021 dlhodobo práceneschopná. Po ukončení jej práceneschopnosti a následnom prerušení výkonu jej funkcie spis prevzal sudca Branislav Král, ktorý vec predložil na rozhodnutie 22. februára 2022. Súdny spis už bol odoslaný okresnému súdu. Predsedníčka senátu zároveň podrobnejšie poukázala na dlhodobejšiu neúplnosť senátu 14 Co, nadmernú zaťaženosť sudcov krajského súdu a jeho dlhodobú personálnu poddimenzovanosť.

8. V rámci repliky sťažovateľa v podaní doručenom ústavnému súdu 20. apríla 2022 uviedli, že z vyjadrenia krajského súdu jednoznačne vyplýva, že úroveň organizácie práce na krajskom súde, ako aj úroveň ochrany práv účastníkov konania je dlhodobo na nízkej úrovni. O tejto skutočnosti svedčia aj právne a skutkové okolnosti popísané v ústavnej sťažnosti, ktorej obsah krajský súd vo svojom vyjadrení žiadnym relevantným spôsobom nespochybnil. Na základe uvedeného konštatujú, že ich ústavná sťažnosť je plne dôvodná a oprávnená. Vo zvyšku repliky zopakovali niektoré argumenty obsiahnuté v ústavnej sťažnosti.

9. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Predmetom konania pred ústavným súdom je rozhodovanie, či postupom krajského súdu v napadnutom konaní a jeho dlhodobou nečinnosťou došlo k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

11. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu prerokúvanej veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľov (I. ÚS 19/00, ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

13. Prvým posudzovaným kritériom bola právna a faktická zložitosť veci. Predmetom konania pred krajským súdom je rozhodovanie o návrhu na zaplatenie peňažnej sumy 2 392 eur s príslušenstvom. Z právneho hľadiska predmetnú vec možno považovať za bežnú agendu rozhodovania všeobecných súdov, pričom ústavný súd nezistil právnu ani skutkovú zložitosť veci.

14. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu označených práv sťažovateľa. Ústavný súd dospel k záveru, že sťažovatelia svojím správaním k dĺžke napadnutého konania neprispeli, naopak, svojimi podaniami upozorňovali na zdĺhavý priebeh napadnutého konania.

15. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotí, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, je postup krajského súdu. Z ústavnej sťažnosti a vyjadrení k nej je zrejmé obdobie nečinnosti krajského súdu, a to od predloženia odvolania okresným súdom 31. mája 2018 do približne konca roka 2021. V období týchto 3 rokov a 7 mesiacov neučinil krajský súd navonok žiaden relevantný úkon vedúci k rozhodnutiu veci. Až 22. februára 2022 bolo vo veci rozhodnuté a 1. marca 2022 bol spis vrátený okresnému súdu.

Krajský súd bol v predmetnej veci bez akýchkoľvek zákonných alebo iných dôvodov nečinný minimálne po dobu viac ako tri a pol roka. Krajský súd teda dlhodobo vo veci nevykonal žiadne úkony smerujúce k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovatelia ako žalobcovia počas napadnutého súdneho konania nachádzali, čo je základným účelom práva zaručeného v citovanom článku ústavy (napr. I. ÚS 41/02). K priet'ahom pritom nedošlo v dôsledku zložitosti veci ani neprimeraného správania sťažovateľov, ale výlučne v dôsledku postupu krajského súdu.

16. Pokiaľ ide o obranu krajského súdu vysokým počtom nevybavených, resp. pridelených vecí a personálnymi okolnosťami, túto ústavný súd nemôže akceptovať. Z vyjadrenia predsedu krajského súdu možno dedukovať veľmi ťaživú situáciu na krajskom súde, ktorý čelí enormnému nápadu vecí pri jeho personálnom poddimenzovaní. V tomto ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej nie je možné prenášať technicko-organizačné problémy štátnych orgánov na účastníkov konania, čo platí o to viac, ak to má za následok porušenie ich základných práv alebo slobôd. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 127/04) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, nemôže

byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezbavuje štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (IV. ÚS 97/04, IV. ÚS 35/06, II. ÚS 481/2017). Rovnako tak uviedol, že hoci nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania (II. ÚS 179/2013, II. ÚS 264/2013, II. ÚS 481/2017).

17. Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom krajského súdu v napadnutom konaní (bod 1 výroku tohto nálezu).

IV.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadosťučinenie

18. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Aj keď ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, neuložil krajskému súdu príkaz, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov. Konanie bolo totiž v čase rozhodovania ústavného súdu pred krajským súdom meritorne skončené (vyhlásením rozhodnutia z 22. februára 2022). Na základe uvedeného ústavný súd o tomto návrhu rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto nálezu.

19. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

20. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESĽP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

21. Ústavný súd v okolnostiach danej veci poukázal na svoju judikatúru, podľa ktorej enormná zaťaženosť všeobecných súdov hraničiaca s ich schopnosťou zabezpečiť v relevantnom čase (obvyklý) riadny chod orgánov verejnej moci môže predstavovať okolnosť hodnú osobitného zreteľa pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia (IV. ÚS 471/2012, II. ÚS 138/2021).

22. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, s prihliadnutím na charakter konania, význam pre sťažovateľov, hodnotu predmetu sporu a skutočnosť, že vo veci už bolo krajským súdom rozhodnuté, dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia obom sťažovateľom v sume po 600 eur primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (bod 2 výroku tohto nálezu).

V. Trovy konania

23. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Sťažovatelia si uplatnili nárok na náhradu trov konania pred ústavným súdom za dva úkony právnej pomoci.

24. Ústavný súd priznal sťažovateľom náhradu trov konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom podľa § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov pozostávajúcu z odmeny advokáta za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti). Za tieto úkony uskutočnené v roku 2022 patrí odmena v sume dvakrát po 193,83 eur a režijný paušál v sume dvakrát po 11,63 eur.

Tieto trovy právneho zastúpenia v sume 410,92 eur, keďže advokát je aj platcom dane z pridanej hodnoty, sa v danom prípade zvyšujú o 20 %. Celkove teda trovy právneho zastúpenia predstavujú sumu 493,10 eur (bod 3 výroku nálezu).

25. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. mája 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu